

עולם ההלכה

מכון סמיכה
מנהל
מנהל

גיליון א' | שבת קודש לך-לך | ח' חשוון תשפ"ה

עולם הכשרות

Rav Shlomo Chaim Kesselman Executive Director, Machon Smicha

עולם התפלה

ראש ישיבתנו הרב מנחם מענדל פרעפקאט רב ומו"ץ בניו יורק

Do I need two sinks in my kitchen?

Minchas Yitzchak [2:100] rules that ideally one should have two separate sinks, one for meat and one for milk. His primary reason is that if one washes both sorts of dishes directly in one sink, the leftover bits of milk and meat get absorbed into the sink through the boiling water that is poured on them. Given that a lot of meat and milk residue collect in the sink, they form a sufficient quantity such that irui (stream of hot water) will cause them to be absorbed into the sink's walls.

However, in the absence of two sinks, one should satisfy the following four conditions.

- 1) One should have two separate tubs that they use in the sink, one to wash meat dishes, and the other to wash milk dishes.
- 2) The tubs should not be placed directly on the sink floor, but rather on a grate.
- 3) One should clean the sink well between washing dishes of the two types.
- 4) The drain at the bottom of the sink should be open to not allow water to collect under the tubs.

Rav Ovadia Yosef [Yalkut Yosef Issur V'Heter 3.89.80] rules that one only need have one sink, so long as they wash the meat and milk dishes separately. He reasons that an irui (stream of hot water) does not have the ability to cause food to become absorbed in the sink's walls. Furthermore, usually, one is not pouring boiling water directly on the keilim; and in addition, usually one is using soap while washing the dishes and soap causes everything to become pagum (ruined, i.e., not assur). Therefore, Rav Ovadia Yosef rules that one may wash meat and milk dishes one after another in the same sink.

בעל מנחת יצחק בעית הנהגת אבן הפיפה בתש"ז

Rav Moshe Feinstein [Igros Moshe vol. 1 YD 42] responds to the claim that one

should use two separate tubs for washing dishes at great length. Rav Moshe responds that given that using two tubs is difficult, and that people will complain about the apparent undue stringency, one may use one sink to wash their meat and milk dishes. However, one should use separate sink grates for meat and milk keilim. He reasons that irui does not have the ability to extract taste from the sink and cause it to become absorbed in the keilim, unless one directly pours hot water onto the keilim while they are still touching. And b'dieved, even if one washes the dishes directly on the sink floor, it is mutar.

The accepted practice is that a ba'al nefesh, someone who takes halachah with great seriousness, should use two sinks, or two separate washing tubs if one has one sink. [1] [2]

[1] Rav Moshe discusses a ba'al nefesh's practice at length in the teshuvah.
[2] See Badei Hashulchan [95:80] regarding two sinks.

בעניין זמן התחלת שאילת גשמים

פתיחה

הנה מצונו ששאלת הגשמים בברכת השנים משתנה לפי תקופת השנה. בתקופת החורף או מתחילים לשאול על הגשמים, וכשמגיעה תקופת הקיץ או מפסיקים לקבש על הגשמים. זאת משום גשמים בקיץ אינם גשמי ברכה, אלא להיפך, רח"ל.

ובנוגע לזמן התחלת החורף לעניין שאלת הגשמים מצונו שחילקו חז"ל בין ארץ ישראל לחוץ לארץ: בארץ ישראל מתחילים לשאול ביום של ז' מר-חשוון, בעוד שבחולל מתחילים לשאול ביום ששים לתקופת תשרי. ועם זאת, לעניין גמר התקופה ארץ ישראל וחוץ לארץ שווים, שבשניהם תקופת החורף נמשכת עד הפסח.

תחילה נבאר את טעם החילוק בין ארץ ישראל לחולל בעניין זה. מתוך כך, נברר מה דינו של ב' א"י שהלך לחולל בימים שבין ז' במר-חשוון ליום ששים לתקופה אם דינו כבן א"י או כבן חו"ל. ועוד, מה היה הדין להיפך כשבן חו"ל הלך לא"י.

זמן התחלת שאילת גשמים

ולעניין זמן התחלת שאילת הגשמים תנו במסכת תענית (י, א) שנחלקו תנאי בזה: "בשלשה במר-חשוון שואלין את הגשמים. רבן גמליאל אומר: בשבעה בן, חמשה עשר יום אחר החג. כדי שיגיעו אחרון שבישראל לנהר פרת".

ומבאר שהתנא קמא סבר שמתחילים לשאול ב' במר-חשוון, והוא משום שמג' במר-חשוון כבר הגיע רוב עולי הרגלים לבתיהם. ורבן גמליאל סבר שמתחילים לשאול על הגשמים עד ז' במר-חשוון כדי שיגיעו כל עולי הרגלים לבתיהם [א].

ובגמרא מובאת ברייתא ששאלו התנא קמא ורבן גמליאל רק בעניין זמן התחלת שאילת גשמים בארץ ישראל, אך בחולל כולי עלמא מודי שזמן ההתחלה הוא ביום ששים לתקופה: "אמר רבי אלעזר: הלכה כרבן גמליאל. תניא, חתניא אומר: ובגולה, עד ששים בתקופה. אמר רב הונא בר חימי אמר שמואל: הלכה כחתינא".

ותב רש"י שכן נהגו כל בני חוץ לארץ להמתין מלשאל על הגשמים עד יום ששים לתקופה. וכן אנו נוהגים שכל מנהגינו אחר בני בבל.

ביאור החילוק בין א"י לחו"ל

בטעם החילוק בין ארץ ישראל וחוץ לארץ באינן זה בראש רש"י: "ובגולה אין שואלין עד ששים בתקופה לפי שהוא מקום מנוח ואין צריכים מטר כל כך". ומבואר מדברי רש"י שדברי רבי חתניא הוא מילת התלויה בטעמא, שצרכי הגשמים בא"י שונים מצרכי הגשמים בכל, ולכן גשתנה זמן התחלת שאילתם. מטר עולה שבאמת ארץ ישראל נצרכת לגשמים מיד אחר החג, וזה שאנו ממתנים עד ז' במר-חשוון הוא רק משום עולי הרגלים.

לאחר החורף

לאור זאת הקשו הראשונים: אם כן, נעכשו כשחרב בית המקדש ואין עולים אליו לרגל היה הדין צריך להיות שמתחילים לשאול גשמים בארץ ישראל מיד אחר החג.

בתירוץ קושיא זו מצונו שתי דרכים בראשונים: הריטב"א (שם) מביא בשם רבו שאכן שמחרב הבית יש לשאול בארץ ישראל כבר משמיני עצרת. וכן הוא בארוחת חיים (ולכתוב תפילה סימון קט) שמביא בשם הרמב"ן שבזמנינו היום בני ארץ ישראל שואלין על הגשמים כבר ממוצאי יו"ט האחרון של חג.

והר"ן (על הרי"ף שם) ביאר שיטת הרי"ף והרמב"ם שסבורים שאף שמחרב המקדש יש להמתין מלשאל על הגשמים עד ז' למר-חשוון. ותבט שהוא משום שאף לאחר שחרב המקדש עדיין יש עולי לירושלים. וכן כתב הרבי"א (תענית תתמו) והאור זרוע חלק ב (סימן ת) והראב"ן בספר המנהיג (בסימן נו).

ואנו נקטינו כשיטת הר"ן סייעה, שגם לאחר החורבן אנו ממתנים לשאול על הגשמים עד ז' במר חשוון. וכן פסק מרן בשולחן ערוך (אורח קיין, א): "ברכת השנים צריך לומר בה בימות הגשמים ותן טל ומטר ומתחילין לשאול מטר בחוצה לארץ בתפלת תשרי" (איום התקופה תשרי) [איום התקופה הוא בכלל הסי'. הגהות מיימוני פרק ב']. ובארץ ישראל מתחילין לשאול מליל ז' במרחשוון ושואלין עד תפלת המנחה של ערב יום טוב הראשון של פסח ומשם ואילך פוסקין מלשאל".

ונהי יש להביא סמך לזה שאף לאחר החורבן היו עולים לרגל מדינתא במדורש שיר השירים רבה (ד, ב).
"מה יונה זו אג"פ שאת נועל חזליה מתחתיה אין מנחת שובכה לעולם. כך ישראל אף על פי שחרב בית המקדש לא טעלו שלוש רגלים בשנה".
ועל דרך זה הובא בספר חסידים (תדלו) שרבונו האי גאה הוה עולה מבבל לירושלים בכל שנה בתוך השוכות, והיה מקיף את החיטים בהושענה רב שבע פעמים והבהים הולכים לפניו והעם אחריו והוא בתוך וכן מבואר מדברי התשב"ץ (חלק ג סימן רא) שכתב שעדיין יש מי שעולים לירושלים לכבוד הרגל[ב].

נפקא מינה ליה"ז
הנה יש לבאר מה דינו של מי שטעה ושאל טל ומטר בברכת השנים קודם ד' מר-חשו' אם דינו כמו מי שטעה ושאל טל ומטר בימות החמה שצריך לחזור על תפילתו, או לא.
ונראה שאינו צריך לחזור על תפילתו משום שלא מיבואי שלפי שיטת הרמב"ן והריב"ז א' סוברים שטעמו של רבן גמליאל שייך רק בזמן שביט המקדש היה קיים ולא בזמן חור, וא"כ בוואדי יוני חיוב חובתו בו, משום שנעשית זמן השאלה מתחיל כבוואדי יוני טוב

אלא אפילו יש שיטת הרי"ן וסיעתו שסוברים שטעמו של רבן גמליאל שייך גם בזמנינו משום העולי רגל. וכן פסקו הטור והרש"ע (בסימן קיז סעיף א). מ"מ נראה שאם טעה בדיעבד ושאל טל ומטר קודם ד' מר-חשו' אינו צריך לחזור ולהתפלל. והוא משום שמכיוון שכל הטעם מדוע מחזרים את מי שהזכיר טל ומטר בימות החמה, מבואר בירושלמי הובא בתוס' על מסכת תענית (י, ב) ד"ה בימות החמה) שהוא משום שנעשית בימות החמה היו סימני קללה, ולכן מחזרים אותו משום שכל המזכיר דבר של קללה בתפלתו צריך לחזור.
ומבואר שכל טעם החזרה הוא רק משום שחזרו דבר של קללה, וא"כ זה רק בימות החמה שהנעשית היו סימני קללה. אבל בימות החורף שהנעשית לא היו סימני קללה. שר"י מן הוראה היה להזכיר מיד מיום טוב אחרון של חג א"כ לכאורה אינו צריך לחזור על תפילתו.

בן א"ר טיהר לחזר לארץ
ולאחר שנבחר זמן התחלת שאלת הגשמים יש לבאר מה שנסתפק בו הראשונים והאחרונים בדין בן ארץ ישראל שהלך לחו"ל – האם דינו כבני א"ר שמתחילים לשאול מיום ז' במר-חשו' או דלמא כבני חו"ל שמתחילים ביום ששים לתקופה.
ואנפן לליל, יסוד ספק זה הוא הקריאה האם זמן השאלה תלוי בבגרא אינו בשואל, או דלמא זמן השאלה תלוי במקום שבו הוא נמצא כע"ז.

שיטת הרדב"ז
הראשון לדון בכך הוא הרדב"ז (חלק ג סימן ב אלפים נה) שדן במי שבא מארץ ישראל לתוך הימים שבי' ז' במרחשוון ליום ששים לתקופת תשי"ז. והלשון: "שאלה: שאלת ממני איך דעתי מי

שבא מארץ ישראל למצרים אימתי שואל הגשמים. בחשוון כבני ארץ ישראל, או ששים יום אחר התקופה כבני מצרים.
תשובה: זו לא שששונה אבל נראה שיש למדוד ממקרא מגלה שאם דעתו לחזור בזמן שאלת הגשמים, שואל כבני ארץ ישראל

בשבעה במר-חשו'ן. ואם אין דעתו לחזור אלא ארץ שיעבור זמן הגשמים שואל כבני המקום שהוא שם כי למה יקדים להתפלל על הגשמים והוא אינו צריך להם".

היינו שהוא מדמה מקרה זה להא דתנן במסכת מגילה (יט, א), לגבי בן עירי שהלך לדרך עם קורא המגילה כבני הכרך ביום י"ד או דלמא ויש לו לקוראה במקומו דהיינו ביום ט"ו: "בן עירי שהלך לדרך וכן כרך שהלך לעיר, אם עתיד לחזור למקומו קורא במקומו, ואם לא קורא עמהו".
ובמראה מבואר שהולכים אחר דעתו, דאם דעתו לחזור לעירו בליל י"ד אין קוראה עם בני הכרך אלא בעירו כב"ד. אולם אם אין דעתו לחזור עד לאחר ליל י"ד דינו כבני הכרך: "אמר רבא: לא שנו אלא שעתיד לחזור בבילי ארבעה עשר, אבל אין עתיד לחזור בבילי ארבעה עשר קורא עמהו".

ולכן גם בנידון דידן פסק הרדב"ז: שהולכים אחר דעתו של אדם: כל זמן שדעתו לחזור בתוך ימות הגשמים מתפלל במקומו, אולם אם אין דעתו לחזור אלא לאחר ימות הגשמים, אז יש לו להתפלל כבני חו"ל.

אך הוא סיים שם שאף אם אין דעתו לחזור לא"י השאיר בתוך הזמן את השאיר אשתו ומשפחתו בא"י, אף אם דעתו לחזור לא"י לאחר הזמן, מכל מקום שואל מטר כבני א"י, שר"י הוא צריך לנעושים עובר אשתו ובניו, ואז כלפי המקום שהוא שם אין בכך קללה, אלא שאינם צריכים לגשם כבר מדי חשוון. וכן כתב מהרי"י גזי' בהלכות טענות (חלק א סימן עז), וזה לשונו של הרדב"ז: "ומסתברא שיש לו אשה יש לו אשה ובנים בארץ ישראל אג"פ שאין דעתו לחזור אלא עד שיעבור זמן הגשמים שואל כבני ארץ ישראל שר"י הוא צריך להם ואין זה סימן קללה אפי' לבני מצרים אם ירדו להם גשמים בו בחשוון שר"י זמנו הוא אלא שאין להם בו צורך.

שיטת הפרי חדש
ונעין דברי הרדב"ז כן פסק הפרי חדש (ק"ק סי' ב) רק שהוא שחלק על הרדב"ז בנתיב. הראשון: לדעת הפרי חדש אף אם אין דעתו לחזור בימות הגשמים, כל זמן שדעתו לחזור באותו שנה יש לו להתפלל במקומו. השני: לדעת הפרי חדש אין בכך כלום שהשאיר את משפחתו בארץ ישראל, אם הוא אינו עתיד לחזור בתוך הזמן יש לו להתחין מלשואל עד יום ששים לתקופה, כבני חוץ לארץ. ודבריו הובא בפרי מגדים (משבצות זהב סי' א).

ביאור פלוגתא
ובביאור מחלוקתם נראה לומר, שהרדב"ז סובר שהולכים אחר זמן שאלת הגשמים, בדומה למקרא מגילה שהולכים בו אחר זמן הקריאה. והואיל ובימות הגשמים שהם זמן השאלה אינו עתיד להיות בא"י, דינו לעניין זה כבן חו"ל.
ונהי הפרי חדש סבר שאף שיש לדמות שאלת גשמים למקרא מגילה, ואף לעניין הולכי דרכים הולכים אחר סוף דעתו. אלא שאין דומה סוף דעתו לעניין קריאת מגילה ולעניין שאלת גשמים.

שקריאת המגילה הוא חיוב קריאה ויש בו ענין של קיום, ולכן הולכים בתר המקום שהוא נמצא עומד בתו. החיוב. משא"כ שאלת הגשמים שאין בו ענין של קיום אלא בקשת צרכים, ולכן הולכים בתר המקום שבו הוא נצרך לנעושים. ולכן מכיוון שצריכים לנעושים לכל השנה, (שהרי תועלת הגשמים ניכרת בפירות במשך כל השנה) אם עתיד לחזור לא"י באותה שנה הרי נמצא שאף הוא נצרך לאותם גשמים - ועל כן דינו כבן א"י, אפילו כשהוא חוזר לאחר ימות הגשמים.

Why did Chazal enact the restriction of muktzeh?

Rambam [1] provides three reasons for why Chazal enacted the restriction of muktzeh:
(1) Chazal ruled that items should not be moved on Shabbos in the same way they are during the week, similar to how the Navi Yishayahu [2] commanded us not to walk or talk on Shabbos in the same way we do during the week. Rambam explains that the reason why Chazal do not want us to move items in the normal weekday manner is because someone might spend his entire Shabbos moving items; because they are off from work and want something to do, they might spend their time moving items from corner to corner. By doing so, they would not properly fulfill the mitzvah of the Torah to rest on Shabbos.
(2) If someone moves a kli she'melachto (an item that is designed to be used for a prohibited melacha) he might be led to do a melacha with it.
(3) Some people do not work during the week; therefore, if they would be allowed to walk, talk, and move items the same way they do during the week, then their observance of Shabbos would not be recognizably different from their normal weekday activity. Raavad comments [3] that Rambam neglects a more basic reason that emerges from the Gemara: [4]

(4) In the days of Nechemya, people would carry on Shabbos, so in order to prevent them from doing so, he instituted the restriction of muktzeh.
Raavad also cites Gemara Shabbos 124b, which is explicit that muktzeh is a gezera out of a concern for hotza'ah (carrying from a private domain to a public one). Mishnah Brurah implies that because of the restriction of muktzeh, a person will know that he is restricted in some ways about what he can carry and will consequently remember that carrying in the public thoroughfare is forbidden. Alternatively, Shulchan Aruch Harav explains that Chazal did not want a person to move items at all so that they will certainly not carry in the public thoroughfare. Accordingly, it would have been fitting to forbid moving even articles that one needs to use on Shabbos. However, such a restriction was not imposed because Chazal's approach is to avoid enacting excessive decrees.

[1] Hilchos Shabbos 24:12-13
[2] 58:13. See Gemara Shabbos 113a-b for how Chazal explain the pasuk.
[3] Like Rambam, Shulchan Aruch Harav, (308:1) brings three reasons from Chazal as to why the issuer of muktzeh was enacted.
While the first and third reasons there are the first and third of the Rambam, he omits the second reason of the Rambam and instead writes the reason of the Raavad.
[4] Gemara Shabbos 123b

סיטות החוקרים

אולם בכרזי יוסף פסק החיד"א (שם ס"ק ה) שלעולם אדם מתפלל כמנהג המקום שבו נמצא. ולא כשיטת הרדב"ז והפרי חדש שהולכים בתר כוונתו. וכן פסק מהר"ש אבוב בשו"ת דבר שמואל (סימן שכב).

ונימוקו עמו שמכיוון שהוא יחיד, וקיי"ל שאין היחיד מתפלל בעבור צרכי עצמו בתוך ברכת השנים, אין לו לשאול על הגשמים. זה לשונו: "בו חוץ לארץ הנמצא בארץ ישראל וכן ארץ ישראל הנמצא בחוץ לארץ כל אחד ישאל כבני העיר הנמצא בה. וטעמא דבין חוץ לארץ הנמצא בארץ ישראל הוא צריך לחיי שעה באותם הימים עמהם, וכן א"י הנמצא בחוץ לארץ הוא יחיד בחוץ לארץ ואין היחיד שואל, כו' ודלא כהרדב"ז והפרי"ח."

וכן נראה מדברי הגר"ש ויטאל בשו"ת באר מים חיים (סימן ה), שכתב שמצד שיש לשאול כבני המקום שבו הוא נמצא באותה שעה, אף אם יש בדעתו לחזור למקומו, לפי שהולכים אחר התועלת הנצרכת לו באותה שעה. ועוד שאין דין זה דומה לדין קריאת המגילה לבני בו עיר שהלך לכרך, ששם הגדוה הוא להיכן משתייך האדם ואיזהו מקום קביעותו.

ומדברי המשנה ברורה (סימן קיז ס"ק ה), משמע שנקט כדברי הרבני יוסף שבו ארץ ישראל שהלך לחו"ל לשאול גשמים במקום שהוא שם, אפילו אם בדעתו לחזור בימות הגשמים. וכן פסק השבט הלוי (חלק י, כב).

אם התחיל לטאול גשמים בו במרחשוון ואח"כ יצא לחו"ל

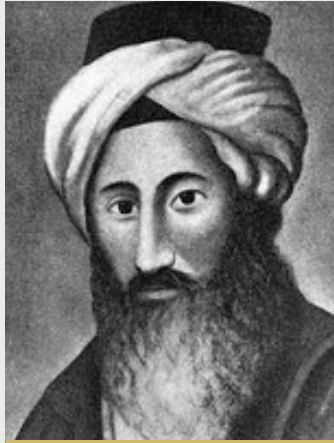
אע"פ שדעת הרבני יוסף והבאר מים חיים הוא שאדם מתפלל כמנהג המקום שבו נמצא, מ"מ נחלקו בדין מי שכבר התחיל לשאול על המטר בא"י ואח"כ יצא לחו"ל קודם שהתחילו לשאול שם גשמים. החיד"א: סבר שאין להפסיק משאילת מטר, והוא כדי שלא יאה חכוכא ואטלולא. הבאר מים חיים: סבר שאפילו אם התחיל לאמרה, מ"מ מיד כשיצא מא"י יש להפסיק, ואינו חושש לסברת החיד"א.

ולמעשה היה נראה שיש לפסוק כדברי החיד"א שעל בו א"י להמשיך לשאול גשמים גם בעת שנמצא בחו"ל אע"פ שבחו"ל עדיין לא התחילו לשאול גשמים. זאת בצירוף שיטת הרדב"ז שכל זמן שדעתו לחזור שואל במקומו.

אך לא כן היא דעת השבט הלוי (שם) שפסק שישאל מטר בשומע תפילה בלבד. וטעמו מפני שמצד הדין הוא אין צריך לשאול מטר כעת, אלא שמבקש על בני ארץ ישראל כיון שכבר התחיל לשאול עמהם. ובקשות כאלו שאינו מעיקר מטבע התפילה, אין מקומו אלא בשומע תפילה. ששם המקום לנקשות הפרטיות.

דרך טליח ציבור

והנה יש לדון אם מי ששואל מטר בחו"ל קודם יום השישים לתקופת תשרי (א לפי שהולך בדעת הרדב"ז וסיעתו, או שיצא מא"י לאחר ז' במרחשוון ופסק כחיד"א) מה דינו אם מתפלל כשליח ציבור: האם יאמר יתן טל ומטר בחזרת הש"ץ כדינו או לדמא לא ישאל כדין הציבור שעמו הוא מתפלל. וכתב הרבני יוסף (שם ח) שאף שבתפילה בלחש יש להתפלל כדינו, ובחזרת הש"ץ יתפלל כמנהג המקום

רבינו החיד"א

תמונת החיד"א המקורית הובאה ע"י רבה הראשי של איטליה

— מאת: ז' זבורובי, סופר "חרות" —
התמונה האורוגינלית במיניאטורה של ה' חידא זצ"ל הובאה לארץ ע"י הסב פרופ' טואף רבה הראשי של איטליה, עם העלאת עצמותיו של החיד"א.
התמונה בצבעים, היא דמות דיוקנו של החיד"א היחידה בעולם, מתנת מר גורגי סוריה מי שהיה הבנקאי של מלך איטליה שהוא כיום בן 89.
אבי סבו של מר סוריה נתן לצעיר את דיוקנו של החיד"א בסוף המאה ה'18 ע"י אמן איטלקי.
כל התמונות של החיד"א נעשו ע"י צילום בחמונה זו, והיא מוצגת כעת בבית ה' נוסט בירושלים.

מקור תמונת רבינו החיד"א

דין בן חו"ל הבא לא"י

לענין מי שהלך מחו"ל לא"י, יש מי שכתבו שדברי הרדב"ז נאמרו רק כלפי ההולך מא"י לחו"ל. שהרי לבני הבא למקום שבו אין שואלים גשמים נדרשת סברה נוספת לאפשר לו להמשיך ולבקש גשמים [קרי, שהוא בא מארץ ישראל]. אולם כולי למאמ מדי שאם במקום שבו הוא נמצא שואלים גשמים הוא שואל עמהם. ולכן יש לו לשאול עמהם. וכן כתב בשו"ת בצל החכמה (חלק א סימן סב).

ויש מביאים ראייה לדעה זו, ממה שכתב הרדב"ז (הובא לעיל) שבו א"י שהלך לחו"ל והשאיר את אשתו ובניו בא"י, אף אם אין בדעתו לחזור בימות הגשמים שואל מ'ד' במרחשוון, לפי שהוא צריך לגשמים עבורם.

ומכאן שאין הולכים רק אחר מקומו הקבוע של האדם, אלא גם אחר צרכיו באותה שעה. ואם כן, הוא הדין בבן חו"ל שנמצא בא"י שיש לו לשאול מ'ד' במרחשוון שהוא עצמו צריך לגשמים שם. אך הפרי מגדים במשפצת זזה (ס"ק א) הביא דברי הפרי חדש שהכל תלוי בדעתו, אף לענין בו חוץ לארץ שהלך לארץ ישראל. הנה לשונו: "בו ארץ ישראל בחו"ל או להיפך עיין פרי חדש אם דעתו נתן ענה לחזור שואל במקומו".

סיכום

במשנה חילקו בין א"י לחו"ל לבני זמן התחלת שאילת גשמים, ונבחרו טעמם. ובענין בו א"י שהלך לחו"ל בימים שבין תחילת שאילת גשמים בא"י לתחילת שאילת גשמים בחו"ל נחלקו המוסקים. יש אומרים שהולכים אחר כוונתו, היינו שאם בדעתו לחזור בימי הגשמים (רדב"ז) או בתוך שנה זו (פרי חדש) - ימשיך ושואל גשמים במקומו. ונראה שנחלקו בגדר סוף דעתו בנידון דידן.

ויש אומרים שמתפלל כמנהג המקום שבו נמצא כעת, ואינו שואל גשמים בחו"ל (ברכי יוסף, באר מים חיים).

אם החל לשאול גשמים בא"י ולאחר מכן יצא לחו"ל - יש אומרים שממשיך ושואל גשמים בתפילתו (ברכי יוסף), ויש אומרים שמפסיק לשאול גשמים כמנהג המקום (באר מים חיים). וכל זה ביחוד, אבל שליח ציבור יתפלל כמנהג המקום (ברכי יוסף).

ולענין מי שהלך מחו"ל לא"י, נראה ששואל גשמים כמנהג המקום שבו הוא נמצא וצרכיו הנוכחיים.

[א] המאירי (שם) הקשה שלפי זה מדוע אין אנו מפסיקים להתפלל על הגשמים שני שבועות קודם פסח מפני עולי הרגלים. ואולי י"ל שיש לחלק מבין מניעת השאלה להפסקה. שכל עוד שלא התחילו ממטעונים לכל אחד בישראל, אבל משתחילו אין להפסיק.

[ב] אמנם, יש להביא ראייה להיפך משמחרב הבית פסקו עולי רגלים מהא דתתא גבטיון (ד, ב) דממדינה למדינה בא"י נמי לא בעינו לומר בפני נכתב ובפני נחתם דכיון דאיכא עולי רגלים משבח שכיחי ופרקי תינת בזמן שביית המקדש היה קיים, בזמן שאין בית המקדש מאי אהני ליה. ומשני כיון דאיכא בתי דינין דקביעי משבח שכיחי, עיי"ש. ומוכח שלאחר החורבן לא היה מצויים עולי רגלים. ולכאורה ניתן לחלק בין נמצא לעדות לנמצא לענין בקשת גשמים.

Baruch Hashem, new groups for our Smicha, Dayanus, and Hilchos Shabbos courses have just begun. On behalf of the Rabbonim, Maggidei Shiur, and Masmichim, Hatzlachah Rabbah to all our new Talmidim! May you all see much success in your learning, and go Meichayil El Chayil!

Rabbi Dr Menachem Jacobs

Avraham's Rescue of Lot and the Halachic Limits of Self-Endangerment

In this week's Parsha, Four kings have captured Lot, and Avram, with just over 300 men, decides to go to war with the four kings to rescue him.

The question arises: why would Avram feel it is his responsibility, or even his right, to risk his life in such a dangerous situation? There is a tension between two ethical and Halachic values here: the responsibility to safeguard one's own life V'Nishmartem Me'od l'Nafshoteichem. On the other hand, the Gemara relates (Sanhedrin 73a) that the Torah commands lo ta'amod al dam re'echa—"do not stand idly by the blood of your neighbor"—imposing an obligation to intervene when another person is in peril. How do we reconcile these priorities, especially in high-risk contexts like those faced by security personnel or healthcare workers who, as part of their job, routinely put themselves in danger to save others?

כתב יד קדשו של רבינו הרד"ב מגניזת קהיר

The Radvaz, (living from 1479 to 1573), addresses a related question. In his responsa (3:627), he was asked about a case where a ruler threatened to kill a person unless another person would agree to have their arm cut off.

The Radvaz ruled that there is no obligation to sacrifice one's arm, risking one's life to save another, even calling

one who does so a fool. Similarly, the Rif, Rambam, Rosh, and Tur and later codifiers, including the Shulchan Aruch, do not impose an obligation to endanger oneself to an extreme degree to save another (Pischei Teshuva on Shulchan Aruch, Choshen Mishpat 426:2). However, while the poskim do not obligate a person to put themselves at risk, they do recommend accepting a certain level of risk to save others, stating one should not be overly meticulous or excessively worried about potential dangers (Pischei Teshuva CM 426:2, Mishneh Berurah 329:19)

To conclude, we can consider how Avraham was allowed to risk his life to save Lot. Based on the principles discussed, Avraham Avinu was permitted to take on a certain level of risk to save Lot as long as he did not perceive the danger to be extreme, which was not in his view. However, this discussion has not yet fully addressed how to quantify "risk" or whether acceptable risk standards might differ for those who serve the community's needs, such as security personnel or first responders. There may be distinct halachic guidelines for these roles. We'll continue this discussion Bln next week to explore how risk can be quantified and how these principles might apply on a communal level.

The Yerushalmi (Terumos 8:4) tells of Reish Lakish, who learns that bandits have taken Rav Issi captive; he stated, "I will kill, or I will be killed". Interestingly, this story does not appear in the Bavli; the Aruch Hashulchan (Choshen Mishpat 426:4) suggests that this is because the Bavli disagrees with this precedence. Whereas the Yerushalmi might support the obligation of risking one's life for another, the Bavli's omission hints that it does not view this risk as obligatory.

New!

Weekly Publication from Machon Smicha:

עולם ההלכה

The weekly Halachah journal that will keep you up to date with all the learning and news happening here at Machon Smicha! Subscribe to receive the publication weekly in your inbox at onlinemachon.com/olam

